

Asia: VN/33301/2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturvaoikeutta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit

Jyväskylän kaupunki katsoo, että esityksen tavoite helpottaa työttömien työnhakijoiden mahdollisuuksia opiskella ja kehittää osaamistaan avoimen korkeakoulun opintojen kautta työhaun rinnalla on kannatettavaa. Lakiesityksen mukaan työnhakijalla säilyy edelleen samat velvollisuudet työnhakuun ja työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumisessa kuin muillakin työnhakijoilla. On hyvä, että työttömyysaikana työnhakijalla on enemmän mahdollisuuksia ylläpitää ja kehittää osaamistaan, jotta heillä on tuoretta päivitettyä osaamista työmarkkinoiden tarpeisiin ja työllistymisen todennäköisyydet paranevat osaamisen myötä.

Esitetyn lakimuutoksen myötä avoimilla korkeakouluopinnoilla ei ole jatkossa vaikutusta yli 25 -vuotiaan työnhakijan työttömyysturvaoikeuteen. Tämän myötä hallitus esittää poistettavaksi koulutustarpeen arvioon perustuvan mahdollisuuden työttömyysetuudella tuettuihin työttömän omaehtoiisiin avoimiin korkeakouluopintoihin. Jyväskylän kaupunki katsoo, että ehdotetut muutokset selkiyttävät avoimien korkeakouluopintojen opiskeluvaihtoehtojen monimutkaisuutta (lyhytkestoiset opinnot, sivutoimiset opinnot, omaehtoiset opinnot), kun jatkossa näitä opintoja ei erikseen tarvitse tutkia työttömyysturva oikeuden näkökulmasta. Tällöin asiakkaan on helpompi tehdä ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi pelkäämättä työttömyysturvavaikutuksia ja opintojen keskeyttämistarvetta.

Avointen korkeakouluopintojen tukeminen kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisina omaehtoisina opintoina on ollut melko vähäistä, mutta opintoihin mahdollistettu tuki on yksilöllisestä näkökulmasta merkityksellinen. Kotoutumislain mukaan omaehtoisia opintoja on voitu tukea myös nuorille alle 25-vuotiaille kotoutujille. Nuoren kotoutujan ammatillisen osaamisen kehittämisen ja työllistymisen edistämisen kannalta avoimen korkeakouluopintojen tukeminen omaehtoisina opintoina voi olla hyvin merkityksellistä. Nuoren kotoutujan kohdalla muutos voi

vaikuttaa jatko-opintoihin hakeutumiseen, sillä avoimet korkeakouluopinnot ja erityisesti väyläopinnot voivat toimia tehokkaana polkuna kohti tutkinto-opintoja.

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisen avointen korkeakouluopintojen omaehtoisen tuen päättymisellä olisi vaikutusta kotoutuja-asiakkaan saamaan 9 tai 18 euron kulukorvaukseen. Jatkossa yli 25-vuotias kotoutuja ei voisi saada avointen korkeakouluopintojen ajalta kulukorvausta, koska opinnoilla ei olisi vaikutusta työttömyysturvaan. Jyväskylän kaupunki tuo esille huolen, että vaikka avoimen korkeakoulun opintoja voisi suorittaa vapaammin, lainmuutoksen vaikutus olisi kuitenkin heikennys opintojen aikaiseen taloudelliseen tilanteeseen, mikä voi hidastaa tutkinto-opintoihin etenemistä.

Lakiesitys lisää yhdenvertaisuutta kotoutujien ja muiden työnhakijoiden välillä. Jyväskylän kaupunki kuitenkin toteaa, että kotoutujan polku kohti työllistymistä voi usein olla pidempi kuin muilla työnhakijoilla ja kotoutujat hyötyvät tuesta, jota heille voidaan mahdollistaa opintojen eritukimuotojen kautta.

2. Huomionne työttömyysturvalain muutoksista

Esitetyn lakimuutoksen myötä avoimilla korkea kouluopinnoilla ei ole jatkossa vaikutusta yli 25-vuotiaan työnhakijan työttömyysturva-oikeuteen. Tämän myötä hallitus esittää poistettavaksi koulutustarpeen arvioon perustuvan mahdollisuuden työttömyysetuudella tuettuihin työttömän omaehtoiisiin avomiin korkeakouluopintoihin. Jyväskylän kaupunki katsoo, että ehdotetut muutokset selkiyttävät avoimien korkeakouluopintojen opiskeluvaihtoehtojen monimutkaisuutta (lyhytkestoiset opinnot, sivutoimiset opinnot, omaehtoiset opinnot), kun jatkossa näitä opintoja ei erikseen tarvitse tutkia työttömyysturva oikeuden näkökulmasta. Tällöin asiakkaan on helpompi tehdä ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi pelkäämättä työttömyysturvavaikutuksia ja opintojen keskeyttämistarvetta.

Esityksessä on ehdotettu ikärajausta niin, että muutos koskee vain yli 25-vuotiaita työnhakijoita. Jyväskylän kaupunki näkee, että ikärajaus on kannatettava, sillä avoimen opintojen suorittaminen on yleistä ammattikouluttamattomien alle 25-vuotiaiden työnhakijoiden keskuudessa ja ilman ikärajaa tämän kohderyhmän siirtyminen varsinaiseksi tutkinto-opiskelijaksi voisi viivästyä. Tämä olisi siten myös ristiriidassa työttömyysturvalain alle 25-vuotiaita ammattikouluttamattomia työnhakijoita koskevan säätelyn kanssa.

3. Huomionne työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muutoksista

Kun hallituksen lakimuutosesityksen myötä työttömyysturvalaissa mahdollistettaisiin 25 vuotta täyttäneille työnhakijoille rajaton mahdollisuus opiskella avoimia korkeakouluopintoja ilman vaikutusta työttömyysetuuteen, ei ole tarpeen enää säätää työvoimapalvelujen järjestämistä koskevassa laissa näiden opintojen tukemisesta työttömyysetuudella koulutustarpeen arvioon perustuen. Jyväskylän kaupunki katsoo, että tämä selkiyttää asiakkaalle koulutusvaihtoehtojen hyödyntämistä.

Lakiesityksessä ehdotetut muutokset tulevat vähentämään myös työttömyysetuuden saamisen edellytysten selvittämiseen liittyvää hallinnollista taakkaa. Jyväskylän kaupunki katsoo, että ehdotetut muutokset tulevat vähentämään suoraan henkilöasiakastyössä työttömyysturvaselvityksiin kuluvaan aikaan. Avoimen yliopiston opintoihin haetaan säännöllisesti omaehtoisten opintojen tukea, varsinkin ns. avoimen väylän kautta opintoihin tähtäävät ovat merkittävä ryhmä, joka hakee kyseistä tukea. Omaehtoisten opintojen tukemisen käsittelyprosessi on aikaa vievä sekä työntekijän että asiakkaan osalta, joten ehdotettu muutos säästää työvoimaviranomaisen työaikaa ja resursseja. Tällöin resursseja säästyy tai vapautuu työnhakijoiden ohjaukseen työnhakijaksi ja työllistymisen edistämiseen, mikä on työllisyysalueiden ensisijainen tehtävä.

4. Huomionne esityksen vaikutuksista ja vaikutusarvioista

Yksi esityksen epävarmuuksista liittyy hallituksen puoliväliriihessä 2025 tekemään linjaukseen, jossa tutkinnon suorittaminen avoimilla korkeakouluopinnoilla tullaan myöhemmin mahdollistamaan. Tällä hetkellä avoimen väylän kautta siirtyy vuosittain tutkinto-opiskelijaksi n. 6000 opiskelijaa. Määrä on vähäinen, mikä rajoittaa mahdollista riskiä opintoetuuksien korvautumisesta työttömyysetuudella.

Lakiehdotuksen riskein arvioinnissa todetaan, että sivutoimisen opiskelun sääntelyn keventämisen riskinä on, että sivutoimisesta tulee tosiasiallisesti päätoimista. Avoimen korkeakoulun opintoihin ei voi pääsääntöisesti saada opintotukea, mutta työttömyysetuudella opiskelun helpottaminen voi syrjäyttää työssäkäyntiä ja myöhästyttää tutkinto-opiskelijaksi opintoetuudelle siirtymistä, jolloin riskinä voisi olla työttömyysturvamenojen kasvu. Opiskelu ja osaamisen kehittäminen voi lisätä työnhakijan työllistymisen todennäköisyyttä. Toisaalta ehdotettu lakimuutos voi vähentää työvoimaviranomaisen mahdollisuutta ohjata työnhakijaa työmarkkinoiden tarpeisiin perustuviin koulutuksiin, mikä työvoimaviranomaisen tekemään koulutustarpeen arviointiin perustuva työttömyysetuudella tuetut työttömän omaehtoiset opinnot poistuvat lakimuutoksen myötä.

Yksi esityksen vaikutusarvion keskeisistä epävarmuuksista liittyy hallituksen puoliväliriihessä 2025 tekemään linjaukseen, jossa tutkinnon suorittaminen avoimilla korkeakouluopinnoilla tullaan myöhemmin mahdollistamaan. Tällä hetkellä avoimen väylän kautta siirtyy vuosittain tutkinto-opiskelijaksi noin 6 000 opiskelijaa. Määrä on nykyisin melko vähäinen, mikä rajoittaa mahdollista riskiä opintoetuuksien korvautumisesta työttömyysetuudella.

5. Miten arvioitte tutkinnon suorittamista koskevan esityksen ja työttömien avoimen opiskelun helpottamisen yhteisvaikutuksia? Pidättekö todennäköisenä, että avointen korkeakouluopintojen kautta tutkinnon suorittavien osuus tulee kasvamaan merkittävästi verrattuna nykyisen avoimen väylän volyyymiin?

Ei kommentoitavaa, koska yhteisvaikutusta on vaikea arvioida.

Hallitus nosti keväällä 2024 avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksuja 15 eurosta 45 euroon yhtä opintopistettä kohden. Toistaiseksi maksuja on korotettu maltillisesti.

6. Miten arvioitte, että tutkinnon suoritusoikeus avoimien korkeakouluopintojen kautta muuttaisi opintomaksuja

Ei kommentoitavaa

Korhonen Mirva
Jyväskylän kaupunki - työllisyysjohtaja Hanna Lähteelä